

Közösségérzet

Levél az ismeretlen fiatalokhoz

A ködös mult ismeretlen világa mélyen eltemette az első ember primitív lelkivilágát és kezdetleges érzelmeinek egyszerű megnyilvánulásait. Minden erre vonatkozó tanulmány, jegyzet vagy történelmi följegyzés csak feltevéseken és következtetéseken alapulhat. Innen van az, hogy az első ember benső illetve szociális életét csak találgatjuk, mert bármilyen gazdag történelmeink ezen a helyen bizonyítékok és maradványok nélkül pang. A feltevések mégis visszavezetnek bennünket egy pozitívumhoz, mely megfogható: mely nélkül az emberiség nem juthatott volna el a máig. Tény az, hogy az első ember is idegekkel és normális érzékszervekkel rendelkező lény volt: ha ezek nem is voltak annyira kifinomultak, mint a mai embernél: de érezte érzelmeinek hatalmas feszültségét — és érezte a kielégülés szükségességét. Kellett, hogy érezze, mert a meddőség, a fásultság és a letargia csak a későbbi korok korcsszüleményei. Természetes, hogy az őt érzékszerven kívül első érzetmegnyilvánulás a nemiérzet kielégítése volt. Ennek ébredt leghamarabb tudatára és primitív ösztöneihez a nemi kielégülés állt legközelebb. A nemi érzet kielégítéséből származik a család: az első emberi csoportosulás. Az ember itt már érezte, hogy alkotó; felsőbbrendű lénynek érezte magát kicsiny birodalmában. A család szaporodásával érezte, hogy hatalma is megnövekedett és kiterjedt. A nemi érzet kielégítése egyre nagyobb arányokat öltött, hogy az idővel a családtagok szaporodása a rokonság kiszélesedését idézte elő: kialakult az emberi csoportosulás nagyobb egysége, a törzs. A közösségérzet, mint új, magasabb gondolkozási fokon álló érzet, valószínűleg a törzsek kezdetleges kialakulásakor jelentkezett az embernél. Az ember itt érezte először, hogy közössége van szomszédjával: együvé tartoznak. Idővel már a törzsek is szűk keretnek bizonyultak az emberek közösségérzetének rohamos fejlődésénél: érezték — ennek az új — magasabbrendű érzetnek kielégítési szükségességét.

Hatalmas, vadon területeken szétszóródva éltek a törzsek. Végtelennek látszó pusztaságok, megmászatatlan hegláncok, misztikusan kéklő hegycsúcsok és dohos, fekete szakadékok választották el őket egymástól. Hosszú ideig nem is tudtak egymásról. Estétként, amikor a barlangvágást, kunyhóépítést, cölöpözést, vadászatot és halászatot befejezték; tüzet csiholtak és köréje telepedtek.

A dombról messze-messze elláttak a fekete éjszakában. És — messze a harmadik hegyoldalból halvány fény derengett és a pusztákon hasonló tűzcsóva vibrált. Az ember karvalyszemeit belevéste a fekete éjszakába, melle feszült, lába megmozdult: indulni akart. Érezte, hogy ott is, amott is ember küzd az idővel, elemekkel és bizik. Vette a husángot, vagy nehéz kőbaltáját; égő szemekkel és ziháló mellett megindult a távolban vibráló fények felé. Fáradság nem gyötörte, éhség nem kínozza, ismeretlen, nagy örömmel és vággyal ment — rohant, mert ott ember lakik, mint ő; küzd, mint ő; Testvér van ott, igen, testvér! Amikor közelükbe ért, látta őket a tűz körül ülni, amint csillogó szemekkel néznek a lángokba; mint ahogy ő szokott. A ruhájuk is olyan és hallga! — úgy beszélnek mint ő. Hiszen egyek vagyunk; — rokonok vagyunk. Testvér üdv! testvér egyek vagyunk!

A gondolat, a nagy és magasztos érzés megteremtette az emberi csoportosulás még nagyobb egységét: a faji csoportosulást.

Idővel, amikor más tájakra vágytak, fölkerelkedtek és neki vágtak a nagy rónaságnak. Már nem az ember ment egyedül vagy családjával a szebb vidék felé, — nemcsak a törzs, hanem a faj, törzseinek csoportjaival. Eggyé forrtak össze; együtt harcoltak az idegen földek ismeretlen katonáival: szétválasztani többé nem lehetett őket.

Együtt vándoroltak, együtt telepedtek le germánok, szlávok és turánok. Bennük élt, lángolt az érzés: testvérek, egy apának a fiai és egy anyaföldnek a nyelvén szólítják egymást. A beláthatatlan pusztákon, hegyek között, sötét, haragos erdőben, síma tükrű folyók és kékvízű tengerek mentén ha néha-néha elvándorolva egymásra akadtak: örömmel, ujjongva, sírva és nevetve köszöntötték egymást: Testvér!

*

Az öreg nap milliószor bukott le azóta a nyugati égbolton s ez a szent köszöntés a végtelen földek visszhangtalan kódébe veszett. Azóta az idő az embereket nagyon közel hozta egymáshoz; már-már gyűlöletté és utálattá fajult a közelség. A családok, törzsek és fajok csoportjainak néhai acélos szálait rothasztja a közöny, az önzés és a végzetes, hideg nemtörődömség. A gondolat, az érzés, melyért az ember hajdanában pusztákat, hegyeket és erdőket bevándorolt fáradtan és verejtékesen: a közösségérzet, az együvé tartozás és az egymást szeretés az ismeretlen fogalmak birodalmába költözött. A közöny, a góg és a nemtörődömség rohamosan fejleszti az elszigetelődést, összeroncsolja a testvérszeretetet, amely az első emberi érzés és alkotás gyöngye, drága gyöngye volt.

*

Ismerjük meg egymást!

Az egymást megismerésnek egyetlen oka van csak: a tespedt közöny vagy nemtörődömség. Ennek a legyőzése talán nem

is olyan nehéz, mint a másiké — a megnemértésé. A közöny tespedt álma már lassan foszladozik a Vajdaságban; de ez az átalakulás olyan lassan megy, hogy ha munkánk azzal egyidejűleg haladna — hát sohasem jutnánk el az egymást megismeréshez: az egyetemes munkához.

Fiatalok! gyűrjétek le a bennetek rejlő közönyt, öltsetek magatokra az akarat és az érdeklődés köntösét: mert az elzárkózott és elszigetelt egyéniségek életképtelenek lesznek és lemaradnak a ma társadalmi életének rohanásában. Ne rejtőzzetek el az ismeretlenség átláthatatlan köde mögé, hanem jöjjetek elő és ismerjétek meg testvéreiteket. Ismerjük meg egymást!

A megnemértést nagyon sokan onnan származtatják, hogy más vidék gyermekei, — más adott anyagi körülmények veszik körül és a külső hatások különböző visszahatásokat termelnek bennük. Eszerint a megnemértés az anyagiak rendezettségén — illetve rendezetlenségén és a világpolitikában vajúdo izmusok befogadásán avagy elvetésén alapulna. Mármost — világnézetem (ha van?) az izmusaim — egyéni és környezeti kisugárzásai énemnek és világfelfogásomnak. Tehát, amennyiben egyéniségünk, anyagi vagy társadalmi helyzetünk nem egyeznek (azaz nem egyformák), egyéni felfogásunk sem lehet ugyanaz. Ez azonban nem akadályozhatja meg, hogy azért egyek legyünk, barátok és testvérek. Ha izmusokról szoltok: ugyanúgy kérhetem én: vajjon nem választ-e el bennünket a katolicizmus és protestantizmus határköve? Hiszen ez szerint nem is kellene több, már vallásunknál fogva ádáz ellenségei lehetnének egymásnak. Már a biblia pusztá magyarázatának áldozatai lehetnének. Egyéniségünket lehetetlen egy nevezőre hozni, — aminthogy két ember sincs egyforma a földön — sem két falevél. Világot vezető és felforgató eszméknél és elveknél egyéni felfogásnak eltérése lehet-e akadálya barátságunknak, testvériségünknek? Ha igen, talán az ellenségeskedés lesz az az eszköz, mely e különbségeket kiegyenlíti. Semmiesetre sem. Ha én a katolicizmust hasznosabbnak tartom veled szemben a protestantizmusnál: ha Hitlert Mussolini plagizátorának tartom, te viszont gyűlölöd a fasizmust: nem-e egyformán fájlaljuk Dolfuss tragikus halálát? Ha az általad nagyrabecsült Marx-Engels tanokat megvetem és nagyobbbnak tartom Lenint mindkettőnél: szerinted nagyobb Petőfi mellé méltán sorozom Ady nagyságát: ha a te imádott kék eged mellett én szebbnek és rejtelmesebbnek tartom a tengert: de mind ezeken túl nem-e egyforma életet élünk: nem-e egyforma a szívünk, a nyelvünk és az arcunk?! Nem-e egy emberibb jövőért küzdünk mindanyian?! Hát nem közösek a szokásaink, dalaink, szomorúságunk és örömünk?! Nem látod mennyi bennünk a közös vonás?! És nem veszed észre közösségünket? És nem érzed ennek az érzésnek a szükségességét, amikor hozzád beszélek és az ismeretlenből szólítlak? Dobjd el magadtól a közönyt, a nemtörődömséget és a megnemértést!

Ismerjük meg egymást!

Ne legyen őskori visszhangtalan pusztaság e terület, ne legyen át nem hidalható úr közöttünk. Érezzük magunkat egymáshoz közel; hiszen a vidék, a távolság még akkor is áthidalható volt, amikor ez szinte lehetetlennek látszott; amikor örületes távolságok szakítottak el embert az embertől. Ne legyenek olyanok közöttünk, akik idegenkednének vagy nem óhajtanák az egymás megismerését. Emberközösségre és munkaközösségre van szükség, hogy megélhessünk, tanulhassunk és teremthessünk. A világ hátán vajúdó eszmék és elvek árnyalatai és ezeknek különbsége ne sodorjon el bennünket egymástól: mert az az elv, amely létjogosult, megmarad úgyis, — amely pedig nem az, eltűnik olyan hirtelen, mintahogy létrejött. Elvek és eszmék minden időben más szint öltenek magukra. Mindebből az öröm, a fájdalom; az élet örökre változatlanul megmarad: ami közös bennünk...

Ne legyünk a magunk négyfalas kis világában Nérók, Rettenetes Ivánok vagy Dantonok, akiket elvakult eszme és elv hajtott a megnemértés, a gyűlölet és a felebarátmészárlás felé; — hanem legyünk csak Defoe egyszerű Robinsonjai, — legyünk az az ember, aki tűvé teszi a maga kis szigetvilágát, hogy rátaláljon a másik emberre Csütörtökre és érzi a közösség nagy örömét: Hiszen nem vagyok egyedül; ember, te is ember vagy, rokon vagy, testvér!

Híd húzódik szakadékok, vizek és hegyek végtelenje felett, — rajta az ifjú tárt karokkal kiált a sötét, ködös ismeretlenbe: Testvér! — hol vagy? — köszöntelek!

Lévay Endre

**Ne feledje
megújítani előfizetését!**